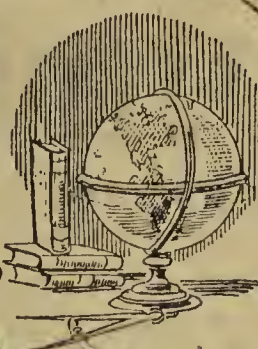

Заморський Вістник

THE TRANS-OCEANIC HERALD

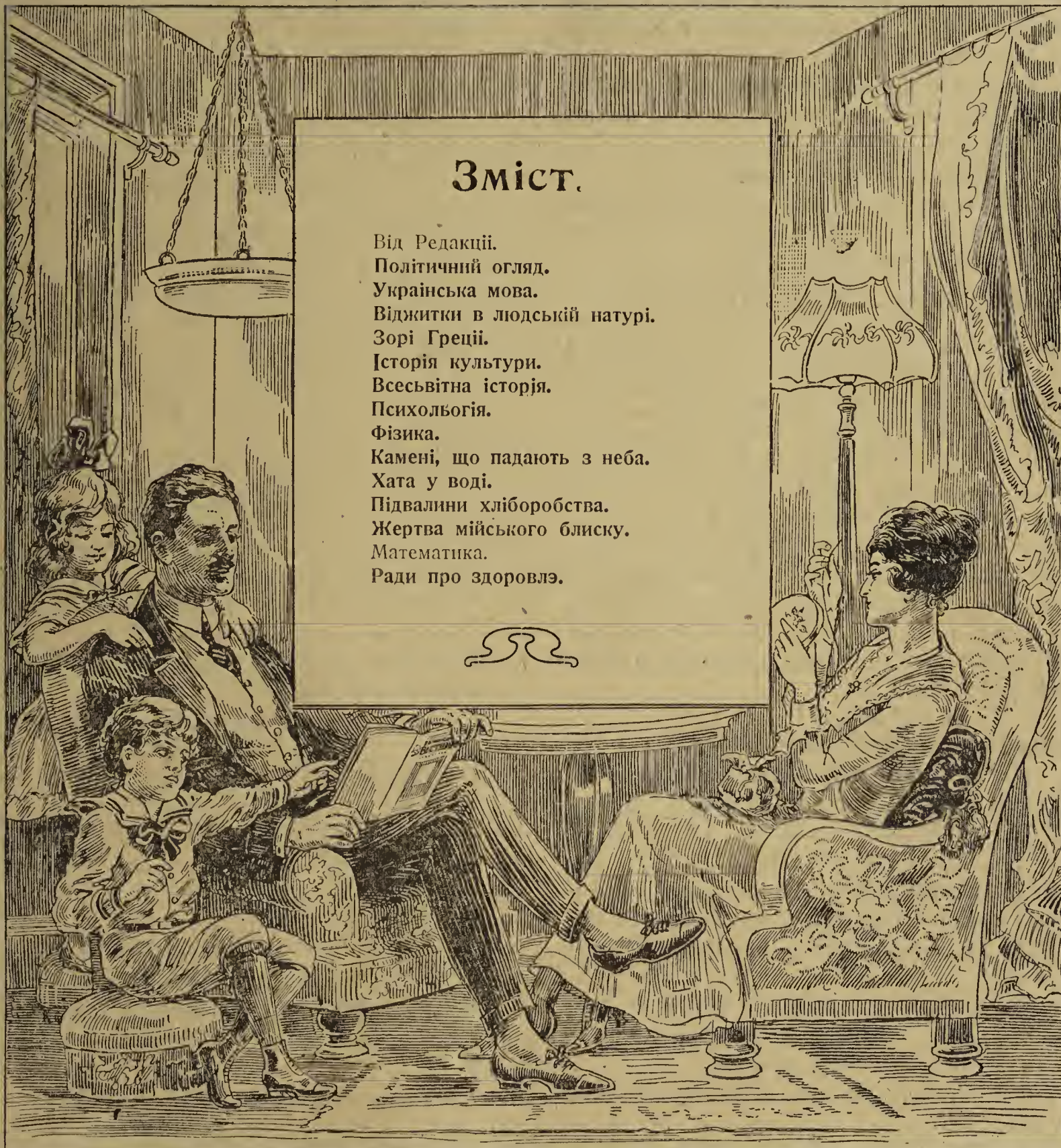
Число VIII.

Торонто, Ont. Серпень 1, 1920.

Рік I.

Зміст.

Від Редакції.
Політичний огляд.
Українська мова.
Віджитки в людській натурі.
Зорі Греції.
Історія культури.
Всесвітня історія.
Психологія.
Фізика.
Камені, що падають з неба.
Хата у воді.
Підвалини хліборобства.
Жертва мійського блиску.
Математика.
Ради про здоров'я.

Накладом і з друкарні "Робітничої Книгарської і Видавничої Спільки"
516 Queen St. W. Toronto, Ont.

ЦІНА 15ц.

ЧИТАЙТЕ КНИЖКИ!

БІЖУЧА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ.

Ми живемо у великі часи історичних перевертів. Ми тепер свідки відродження України. Але минуть кілька років, політична хуртовина втихне в нашій рідній країні, і тоді нам схочеться переглянути історію цих славетних днів. Та треба буде чекати поки якийсь історик ту історію напише, та може дещо й перекрутить, а дещо не дасть того, що було.

Чиж не мати собі "Біжучої Історії України"? Сею історією є томові збірники журналу "Воля", що містять в собі поперх 500 сторінок

"Біжучої Історії України".

Наша Книгарня має лише 100 таких томів в красній оправі, і поручає їх любимцям історії лише по \$ 3.50 за том.

ЧИТАЙТЕ СТАРОКРЕВУ ЛІТЕРАТУРУ.

Шість років ми були відтяти від рідного краю; а через той час великі відміни зайшли там, відміни як політичні так і духові. Щоб розуміти, що тепер діється на Україні, треба переглянути, хоч здебільшого, ту старокраєву літературу (книжкову та газетну), в якій запечатана історія тих шістьох років.

Наша Українська Книгарня в Торонто власне отримала з Старого Краю ладунок книжок, газет, мап та почтівків, спис котрих ми понижче подаємо, а котрі власне дадуть нашим читачам зрозуміти старокраєву ситуацію в її історичнім розвитку.

КНИЖКИ:

Найновіші Твори В. Винниченка

"ВІДРОДЖЕНЕ НАЦІЇ"

Том I. 348 сторін друку.

„ II. 328 „ „

„ III. 555 „ „

Є се одинокий твір правдивої історії революції на Україні. Щоб знати докладно хід подій на Україні, довідаєтесь з книжки "Відроджене Нації".

Цін цих книжок тут не подаємо, а вишлемо кождому, хто зголосить ся по окремо друковану лісту старокраєвих книжок.

З творів В. Винниченка у нас можете ще дістати слідуєчі:

Том I.	Краса і Сила,	260	ст. друку
„ II.	Голота,	291	„ „
„ III.	Боротьба,	251	„ „
„ IV.	Кузь і Грицюнь,	216	„ „
„ V.	Історія Якимового будинку,	210	„ „
„ VI.	Рівновага,	274	„ „
„ VII.	По своїй	208	„ „
„ VIII.	Божки,	356	„ „
„ IX.	Босяк,	246	„ „
„ X.	Чесність з собою,	268	„ „
„ XI.	Хочу,	303	„ „

Син України, історична повість в трох частях, з багатьома ілюстраціями та мапою.

ІНШІ КНИЖКИ.

Раковський,	Зоологія.
„	Людина.
Поль Бер,	Наука Природи.
Андрущенко,	Математика.
Казки,	Гауфа.
„	Гріма I.
„	Вехетайна II.
Гете,	Фавст.
Шіндлер,	Фізика.

ГАЗЕТИ.

Воля Народа, з Черновець, Буковина.
Вперед, зі Львова.
Земля і Воля, зі Львова.
Нова Доба, з Відня.
Боротьба, з Відня.
Український Прапор, з Відня.

ПОЧТІВКИ.

1. Ой видно село широке село
2. На варті
3. Відхід добровольців
4. Світлина І Іванця
5. Праця
6. Мапа України
7. Барабанний огонь під Семиківцями
8. За Волю України і багато інших.

МАПА УКРАЇНИ в укр. мові друкована в КИЄВІ 1919, величина 70.5 × 108.5 см.

Посилайте замовлення на сю адресу:

UKRAINSKA KNYHARNIA

516 Queen St. W.

TORONTO, ONT. CAN.

ЗАМОРСЬКИЙ ВІСТНИК

Число VIII.

Торонто, Онт. Серпня 1, 1920.

Рік I.

ВИТВОРЕНЕ СЬВІТОГЛЯДУ.

Сьвітогляд... Сього слова наші діди не знали. Воно зявилося в нашій мові недавно, коли відчувалась у нас потреба широкого розуміння сьвіта, **сьвіта надвірного, як і сьвіта внутрішнього**. Розуміне надвірного сьвіта, себто розуміне усього того життя, що діється навколо нас, а сьвіта внутрішнього, — себто усього того, що діється в нас самих, в нашій істоті.

Скільки людина знає, стільки вона і сьвітогляду має. Але більшість людей мають дуже вузький світогляд. Як у тій гиндускій казці стоїть, що чотирьох сліпих, хтіло довідатись, який воно слонь. Коли їх привели до слоня, тоді один намацав слоневу ногу і сказав, що слонь подібний до стовпа; другий потримав слоня за хвіст і сказав, що слонь подібний до мотуза; третій потримав слоня за його широке вухо і проголосив, що слонь такий, як лопух; четвертий взяв слоня за його хобот і сказав, що слонь такий, як труба. Але таке "обмацання слоня" відбувається в життю силою людей, що, на жаль, мають очі, щоб бачити, а не видять; що мають вуха, щоб слухати, а нечують.

Отже, щоб хто з нас не був "гиндуським сліпаком," має пам'ятати, що сьвіт-жигте геть більше, геть складніше, геть замотаніше, як той слонь, і що його треба "обмацати" усього "від хвоста до хоботу"; тай не як небудь, але з найбільшою увагою, з доложенем найбільшої праці науки та досвідку.

Витворене сьвітогляду... Так, **сьвітогляд людина собі витворює** застановленем над тим, що чує і баче, що відчуває в собі, провиднюючи собі усе те читанем, наукою та розмо-

вою з досвідченими людьми. Витворене сьвітогляду не прийде в один день. Ні, на се роки треба покласти. Бо ж жигте має сотки боків! І з усіх боків треба до него зайти, і з усіх боків його оглянути. На провиднене кожного боку жигта є по одній або і по кілька наук, часом навіть противних одна одній. Отже, як людина нічого не знає про геологію, як вона може знати про будову землі? Або, не знаючи психології, як буде знати самого себе?

Витворене сьвітогляду... Се обов'язок людини. Се обов'язок, котрий важить більше, як набуток маєтків, бо в "сліпака" заберуть те, що він має, а зрячий і без нагарбаних маєтків буде жити краще. Тільки треба жадоби широкого сьвітогляду, найширшого сьвітогляду. Треба усе себе ревідувати, з якого кінця я ще жигта не знаю? Бо сама релігія зробить людину замотиличеною істотою, а сама політика відбере бачити господарський бік власного жигта та особисте щастє; сама господарка витворить з тебе хом'яка, а саме студійоване однієї галузи науки, витворить з людини дивака, людину "не від сьвіта сего."

Знов не можна думати, що те, що ви знаєте, — уже й усе. Ми знаємо тільки "стільки сьвіта, що в нашій вікні." Отже, в кого те "вікно" більше, той і більше сьвіта-жигта знає. А те "вікно" більше з побільшанем нашого знання. І стає, що з роками побільшенем знання та досвідку, **сьвітогляд відмінюється**, а се не на зле, а на добре, бо инакше б і поступу ніколи не було між людьми.

Читачу! Задивляйся у книжки, студій ту науку, що ми подаємо у "**Заморськiм Вістнику**", більше розважай над тим, що чув і що бачив, а побачиш, що з твого вікна стане більше сьвіта видко, себто ти витвориш собі ширший сьвітогляд.

ПОЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД.

Канада. В канадській політиці зайшли "літні вакації." Хто лиш може забираєсь з міст на свіже повітря. На фармх скрізь брак робітника. В Онтарію і досі половина сіна ще не скошена; збіжжя дійшло, але нема кому жати. Врожай малин та черешень чудовий; і хоч сила дівчат та жінок виїхала з міст помагати фермерам збирати ягоди, але сподіють ся, що багато того овочу згине незібраним. В Західній Канаді теж нема часу думати про політику. Підступають жнива, і відчувають ся брак 50.000 женців. З повідомлень міністерств рільництва західних провінцій видно, що в Манітобі і Альберті врожай ліпший ніж у Саскачевані, де через посуху на 50.000.000 бушлів вродить ся менше, як було сподівано з весни.

В робітничих сферах теж затишок. Про страйки мало чути. Хоч, приміром, в Торонто будуєть ся сила нових фабрик, але відчувають ся безробітє.

Політичний сезон сеї весни закінчив ся виборами в Новій Шкоції до місцевого парламенту. В тих виборах **робітники провели 5, а фермери 7 своїх послів**; консервати одного, а ліберали 30. Хоч що до провінції, в Новій Шкоції робітничо-фермерських послів менше, як у Онтарію та Манітобі, але все ж се свідчить, що сих дві найбільших класи в Канаді твердо взяли ся до політики. Той навіть вибір в Н. Ш. тих 30 лібералів не зла ознака, бо се обіцяє при найближчих виборах поваленє реакційного доміняльного уряду з А. Мієном на чолі.

Злучені Держави. В Злучених Державах усі партії відбули свої зїзди і повибирали собі кандидатів до надходячих президентських виборів. Цікавою проявою є те, що і в Злучених Державах виникає думка фермерсько-робітничої злуки, про се свідчить той демонстраційний перехід фермерських делегатів до робітничого темпля підчас недавнього зїзду в Чикаго. Але в З. Д. індустріальний неспокій триває далі. Скрізь переходять величезні страйки, які навіть відчувають ся на канадській промисловості браком металів, тощо. Але останній тиждень голови усього англо-саксонського світу були звернані не на політику, але на Сенди-гук біля Нью-Йорку, де відбувались перегони чайок за посіданє "Американської Чаші." Американська чайка "Різолут" переганялась з англійською чайкою "Шемрак VI." Виграла "Різолут." Се тринадцятий раз Англіїці пробують виграти ту чашу і їм усе не вдаєть ся. В кожному разі ті перегони відірвали думки Англо-Саксонців від політики більше як на тиждень.

Польща. Під натиском большевицьких армій з надвору і хатнього безголовя в середині, польський уряд попросив в уряду Леніна завішеня зброї, а потім зрезигнував, віддаючи провід над Польщею проводареві польської селянської партії, Вітосеві, та ватагови соціал-демократів Дашинському. Сей чин свідчить, що **панованю шляхти в Польщі прийшов кінець.** Большевики згодились на завішенє зброї і сказали польським парламентаріям прийти на наради з большевицькими десь на дорозі біля Берестя Литовського. Як завішенє зброї відбудеть ся, так ульокванє польсько-большевицьких військ, буде йти по лінії Збруч, Городно, Берестє-Литовське і Литовською границею до С. Пруссії. Хоч по Польщі не перекотив ся вал червоної армії, але ті мирові угоди, які большеви-

ки поставлять Ляхам приведуть шляхоцьку Польщу до повного впокореня. Одним з пунктів тієї угоди буде вільний гандльовий рух Совітської Росії з Німцями і уживанє Росією Данцінга. Отже, тепер лядські шляхчуки можуть собі засьлівати:

Эще Польска нє згінєнла алє згінєнць мусі,
Цо холєра нє забрала Большевик додусі.

Литва. Литва зробила мир з большевиками і має дістати з Москви \$3.000.000.00 злотом. Тепер, коли большевики вигнали ляхів з східної частини Литви, литовський уряд зажадав, щоб червона армія уступилась з литовської території.

Україна. З України далі нема певних вісток. З того, що можемо зрозуміти, бачимо, що якась частина Галичини ще в руках Польщі, хоч цивільний лядський уряд звідтам уже вибрав ся. Ціла Правобережна Україна сама руїна. На Лівобережній Україні приходить до згоди між большевиками і селянами, від коли большевики згодились віддати селянам землю без сплювання відразу встановляти сільські комунні. Але з вісти, що по цілій Україні далі грасують повстанчі відділи. Махно помагє Врангелеви, голові білої гврдії, що тримав в руках Крим та Таврію. Але українська армія генерала Павленка перейшла у большевицьке заплє.

Кубань-Донщина. Дінекинові недобитки, поперті з моря Англією, знов стяглись з силами і, підтримані Донцями та Кубанцями, виступають проти Совітської Росії. Большевицький уряд зажадав, щоб Англія відкликала Врангеля, коли дійсно хоче, щоб на сході Європи став спокій. Та по розбитю Польщі певно Врангельова біла гвардія довго непотримає.

Мир на Сході. Англія і Франція звернулись знов з нотою до уряду Леніна, щоб у Лондоні відбув ся мировий зїзд Польщі з Росією і усіма тими державами, що повстали по роспаду царату, а також на тім зїзді мають бути галицькі делегати. Та не знати чи Совітська Росія на такий зїзд згодить ся, бо їй більше користи замиритись з кожною державою зокрема.

Туреччина-Греція. Не задоволені мировою угодою, що зробив султан з антантою, Турки повстали і сотворили свій власний національний уряд в Малій Азії. А большевики, котрим заваджає Англія, поперли той рух, щоб підіймати проти Англії цілий музульманський світ, Перзію, Індію, Єгипет. Тоді антанта благословила Греків відібрати від Туреччини усі грецькі кольонії у Малій Азії і Тракію на Балкані; що тепер Греки і зробили. Але на Кавказі під покришкою большевиків далі іде організація музульманських червоних сил.

Сирія і Палестина. Франція післала військо здобути столицю Сирії, Дамаск, від Арабів, уважаючи Сирію своєю кольонією, хоч Сирійці проголосили себе незалежними. В Палестині іде організація жидівської держави під проводом Ротшильда, англійського Жида мільонера.

В цілїм світі. В Китаю іде домова війна. Полуднева армія облягла Пекінг. З Месико оповіщають, що буцім Віля піддав ся президентови Де-ля-Гуєрті. Япон признав Совітську Росію і Східну Сибірську Републіку, але далі пакує своє військо в Манджурію та Сибір. У Франції відбулась нарада англійського і французького премієрів що до миру з Совітською Росією.

Загально-українська мова.

(Причинок до витворення загально-української мови.)

(Продовжене.)

Англійські мовознавці більш-менш дослідили і обрахували, які слова і скільки тих слів з котрої мови увійшло в англійську. Звичайно, се досліджене уже запізне, воно чистоті британської мови не допоможе, але така робота могла б ще врятувати і забезпечити чистоту української мови.

В українській справі треба:

1) Уложити окремі словники усіх українських діалектів.

2) Зривідувати мову усіх українських класиків і зазначити їхні москалізми та польонізми і всілякі иньші "ізми", звідки вони їх не набрали; а в дальшій розвитку української писаної мови уважати і не брати від наших класиків їхніх помилок що-до слів-та чужинецьких виразів.

3) Варто дослідити і обрахувати, котрі і скільки наших слів належать до арійщини, і взяти їх яко підвалину нашої мови; які і скільки слів прийшло від нашої туранської домішки; а які слова иньших народів ми мусимо затримати тому, що вони в тягу життя і історії набули право громадянства.

Творене писаної мови.

Ми не потребуємо в сій справі слідкувати за Москалями.

Московська народна мова повстала за передісторії з вимішки мови українських завоєвників та финських племен. Але коли прийшла потреба Москалям мати свою власну писану мову, вони не взяли своєї народної мови, а почали писати мовою Кирило-Методівського перекладу Біблії. За царя Олексія до Москви були покликані з Києва українські вчені, в руки котрих і дісталась доля московської мови. А ті, народної московщини не знаючи, попровадили тодішнє московське письменство на церковно-словянсько-українські манівці

Аж за часів Катерини II, славетний московський вчений, Ломонсов, почув далекість того "язичія" від дійсно московської мови. Але і він не зробив кінця йому. Ломонсов ділить московську мову на "високий" та "низький" стиль.

"Високий", себто більше церковно-словянщини, а "низький" блище до народної московської мови.

Московський поет А. Пушкін виступає на боротьбу проти того "високого стилю" і каже московським письменникам іти вчитись московської мови від московських перекупок.

Але і нині московська мова зісталась штучною, кованою мовою. Вона чужа і далека до дійсної живої московської мови. Церковнословянщина відбила на ній незгладиме тавро. А новітні перекладачі з англійської, французької та німецької мови, стільки набрали слів з тих мов, не роблячи собі жадного труду витворити або ужити питомі народні московські, що пересічний Москаль мало зрозуміє з усіх тих "аспірацій", "асоціацій", "гравітацій" "ідіологізмів", "анексій", "протубернців" і так далі, "ему же ність числа". А до того ще додаймо, що ті перекладачі покрутили і мовострій московщини в напрямку тих мов.

Отже нам не йти московською дорогою у витвореню нашої писаної мови. Тим більш, що передання українського народовладства в письменницькій напрямку завжди були за тим, **щоб наша писана мова була мовою нашого села.** Мовою пахнучою житом, васильками, рутою, щебрецьом, материнкою, та всілякими иньшими пахощами українського зільника, а не купованим одором французських перфум.

Дорогу галицьких письменників ми маємо покинути раз на завжди, котрі напхали своє письменство силою перекабачених московських слів, як, приміром, з "сущности" зробили "суть", коли московський корінь слова **сущест**вувати не є той самий, що в українськ^{ім} слові істнувати... Але про се розведемось більше пізніше. Наші українські діалекти мають бути джерелом, з котрого ми маємо зачерпати потрібні нам слова і вирази, або після духу нашої мови і на підвалинах корінїв українських слів творити потрібні нам нові слова. Про означене якоїсь річи ми маємо в наших діалектах багато того самого значіння инакше брєнячих слів; приміром, "кочерга" і "коцюба"; "відро", "цебро" і "коновка"; "швидкий", "прудкий", "хуткий", "борзий", тощо.

(Далі буде).

Віджитки в людській натурі.

(Звірскість, дитячість, історична минувшина.)

(Продовжене).

Дитина до безтями захоплюється часом щось посісти у свою приватну власність. Приміром, їй сподобається сцизорик, образок, сопілка, або глук, крілик, каченя, або цуценя у котроїсь иньшої дитини. І тоді те бажане так опанує тією дитиною, що вона допустить ся навіть крадіжці, аби посісти улюблену річ. Се є зародок того страшного лиха в людях, що звемо "приватна власність". Коли ж ми подивимось на природу, так бачимо, що звірина приватної власності не посідає. Усі птахи і риби, "не сіють, не жнуть, а мати природа годує їх і зодягає, як ті лілії на полі, в пречудові шати". І люди б жили безжурно і не терпіли б так багато, коли б не та жадоба "мати тільки про себе." Наш здоровий розум каже, що з сього світа ми не заберемо ані крихітки того добра, яке б ми тільки не придбали. Тільки той маєток вічний і вартий, що його міль не годна поточити, ані злодій вкрасти, себто маєток духового розвитку. Та люди сього не хочуть знати. Вони, навчені з малку бажати собі у власність чи котика, чи якийсь свистик, ростуть і враз з тим зростає жадоба мати більше і більше "свого власного." І так ті Калитки "приобрітають" земельку, фабрики, варстати, крамниці, далі і далі розвивають свій дитячий нахил посісти собі "Івасиноного песика".

Діти люблять бавитись з ляльками. Дикун робить собі ляльки і молить ся до них, гадаючи, що попри ті бовванці живе якийсь дух, який може йому щось злого зробити, коли він його невблагає молитвами та парастасами. А чи ж не віджитком дидячости та дикунства буде, коли бачимо, як доросла людина в серцю американської цивілізації клячить перед рукотворною фігурою, чи розмальованим образом, або, як було у Росії, бе поклони перед зогнаними кістками якогось гріхотворника черця. Яким діточим, яким кволим є дух такої людини. З таким сотворінєм можна робити, що кому схочеть ся, як з тією дитиною, себто в напрямку задурювання. І так воно в дійсності і є. Такі діточого розуму сотворіння, є погноєм і жиром всіляких безсумлінних одиниць, що вкрившись уніформом, реверендою, або просто "папером з печаткою" натягають тих дітваків, як їм тільки не сподобається, або роблять

ними, як робучими волами.

Дітей неможна вживати за свідків, бо вони згуста, те що чули або бачили, розповідаючи, перевернуть і насвідчать такого, чого не було. Але є багато дорослих людей, що негідні правдиво і докладно розповісти, що чули або бачили. Ся хвороба брехні та вигадок, що в Канаді звемо "пльоткарством", дуже закорінена між нашими людьми. Ті всі сварні, заколоти, безголове та ворожнеча, що так "пишно квітчається" між нами, походить з тієї хвороби неуміння докладно розповісти того, що бачили або чули.

Діти люблять ся і сварять ся напереміш що-дня, що-години. Ось їх видко, як вони собі всі потиху грають ся вкупочці, а тут уже починають кричати, плакати, битись; ділять ся на кілька гуртків і розбігають ся геть. Ось вони гулюкають на котрогось з своїх товаришів, а ось уже шпурляють один в одного каміне, а там знов зішлись до купи і згідливо бавлять ся, щоб знов за який час посваритись. Але діти дітьми, їм усе можна, бо вони неповного розуму. А подивимось на наше доросле жите. Гляньте хоч на драпанину наших газет, на ті "дописі," ті "мальованя" нелюбих осіб, котрі такіж самі редактори, як і їхні дописувачі, залюбки містять у своїх газетах в "просвітних цілях", "ради висвітлення правди". Нам, приміром, доводилось здибати одного дорослого "поета", котрий ні сіло ні впало підходить до свого товариша і проголошує йому: "Я мушу вас подати в газети". "Защо?" дивується призначений на "обмальоване". "А так, ми сьї хочит". І "подав", намолов про невинну людину несотворених річей, а редактор надрукував без жадного застановлення чи правда все те, чи ні. Та діточа нерозважність доходить часом в деяких "дописах" до того, що вяжуть до купи комуністів з клерикалами і роспинають їх буцім за поповнене на-спілку тотожних гріхів.

Лев Толстой в однім своїм творі каже про дурних дітей, як вони сварять ся: "А я тебе вщипну!" "А я тебе кулаком!" "А я тебе бато́гом!" "А я тебе ломакою!" "А я тебе стрільбою!"... Оттаке і між старими дітваками буває.

(Далі буде).

ЗОРІ ГРЕЦІЇ.

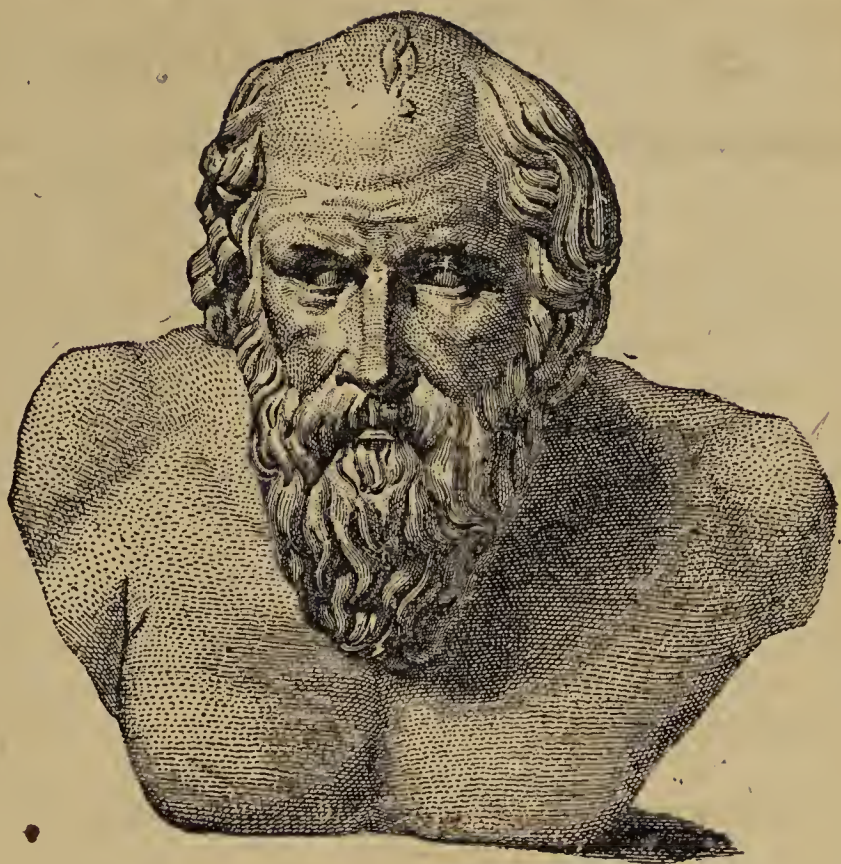
ЖИТЕПИСИ ГРЕЦЬКИХ ФІЛЬОЗОФІВ.

(Продовжене.)

I.

Діоген.

412-323 Пр. Хр.

Чуючи, що кажуть про його жите, Діоген сказав, що усі прокльони, котрі загально проказують ся в трагедіях, спали на него; що він не мав ані хати, ані міста, ані рідного краю; і що день-у-день його жите минало в злидарстві; але що він впер ся долі твердостею, звичаєви, — натурою; а непорядкам душі, — розумом.

Діоген був дуже улюблений і високо цінований Атенцями. Вони публично відбатожили одного, що був розбив йому балію, і дали Діогенови другу.

Один раз його спитали, де він волів, щоб його поховали по його смерті. Діоген відповів: "У чистім полі." "Як!" сказав один: "Чи ж не боїш ся стати жиром хижим птахам та драпіжним звірям?" "В таким разі, я мушу мати, попри себе мою ломаку," відповів Діоген: "Щоб я мав чим їх відгонити від себе." "Але ж," сказав другий: "Ти не будеш нічого відчувати." "Отже," відповів Діоген: "Нема ріжниць, чи будуть вони мене їсти, чи ні, коли я не буду того відчувати."

Дехто каже, що коли Діоген дожив до дев'яťдесять літ віку, він зїв сирову коров'ячу ногу, яка спричинила в нім таку велику нестравність, що він тріс від того. Але иньші кажуть, що як він почув себе отяженим віком, так він спер в собі дух, і тим спричинив сам собі смерть. Коли його приятелі прийшли були відвідати його на другий день, вони знайшли Діогена замотаного в його лахміте. Спочатку вони подумали, чи не спить він (хоч се не було в його звичаю); але незабаром вони переконали ся, що філософ був мертвим. Потім між ними повстала велика суперечка, хто мав його поховати; але в хвилі, коли уже заносилось на бійку, прийшли радні і старшина міста Коринту і їх втихомирили.

Діоген був похований біля міської брами з того боку, що проти перекопу. Біля його могили поставили пса витесаного з парійського каменю. Смерть того філософа сталась першого року 114 Олімпіади, того самого дня, як Олександр Славетний умер у Вавилоні.

(Закінчене про Діогена.)

К. М. Тахтарьов.

ІСТОРІЯ ПЕРВІСНОЇ КУЛЬТУРИ.

(Продовжене.)

Зазначені всілякими межевими прикметами (річками, скелями, озерами, тощо), харчеві волості суплемінних тотемічних гуртів будуть їхньою спільною власністю. Без дозволу їхньої старшини жаден з чужих не може ступити на їхній ґрунт без ризикованя своїм житем. Колиж подорожні, без ріжниць до якого б вони племена не належали, уважно тримаються звичаїв, встановлених на випадок переходу через чужу зємлю, так їм нема чого боятись за своє житє: тоді вони будуть під охороною одноплемінців їхнього тотемічного гурта.

Б. Щоденне мандрівне та таборове житє Австралійців.

Блукаючи гурти Австралійців усе переходять з місця на місце, одначе усе тримаються меж тієї волости, котру уважають своєю. Їм доводить ся, чи йти до річок та рік, де можна наловити риби; чи до місць, де пасуть ся кангури; чи у нетри лісів, щоб набути матеріялу про виріб зброї та орудин; чи до тих місцевощів, де певної доби в році досягають овочі хлібового дерева.

Але не треба думати, що ті переходи гурти роблять в цілім своїм складі. "Що тичеть ся підрозділу племена," кажуть Спенсер з Гиленом: "Так їхні члени звичайно волочать ся невеличкими ватагами на одну або дві родини; приміром, двох або й кілька братів зі своїми жінками та дітьми тиняють ся по волості свого тотемічного гурту, ротаборюючись в улюблених місцевощах, де є джерела води, а тому — животинна та рослинна пожива, котра дає їм можливість задовольняти їхні потреби."

Ті постійні перемандрованя суплемінних тотемічних гуртів залежуть стисло від зубожіння животинної та рослинної поживи в даній місцевості і відбуваються після ухвали найстарших і найвпливовіших людей в гурті. Найвпливовіший з тих старшин, натурально, стає в такім випадку загальним проводарем, чи ватажком. "Коли ватажок, після наради з старшиною, означив те місце," каже Бров Смит: "Тоді рано в ранці про се дають знати по усіх колибах. Річі потрібні в дорозі несуть мандрівники з собою; але річі неконче потрібні вони лишають в позісталвених колибах, або хо-

вають в дуплах дерев, під камінем, в корчах... Наладовані своєю зброєю та начинем, своїми плетеницями та шкірами, вони продирають ся крізь нетри невеликими ватагами. Чоловіки звичайно йдуть з чоловіками, а жінки з жінками. Невгаваюче базіканє і гамір, а то і гучні виклики чоловіків, розривають ідучих. Часом мандри переривають польованєм. Під час такої перерви жінки та діти позістають під охороною двох-трьох чоловіків, решта ж полює. У таких переходах жінки звичайно йдуть позаду з дітьми. Вони несуть свої плетениці та иньший тягар. Чоловіки ж ідуть попереду, несучи зброю.

Утікача арештанта-засланця Виляма Беркла знайшов зомлілого один тотемічний гурт, котрий замешкував береговий пас, де тепер провінція Вікторія. Його приймили в члени того гурту, і він прожив з тими дикунами 32 роки. Він подає нам дуже добрий опис вічних мандрів тотемічних гуртів і взагалі цілого мандрівного буту Австралійців.

"Тепер я вже почав розуміти їхню мову," пише Беркел: "Ми спершу подибались з гуртом Бергалі і пішли до його поживчої волости. Кожне племено (гурт) володіє своєю власною поживчою волостою, котру, після гадки тубольців вони удідили від прадідів. Там ми поробили собі колиби і сплювали силу кангурів... Побувши в тій поживчій волості протягом кількох місяців, кілька власне — не памятаю, ми знов рушили в дорогу до нової місцевости, бо польованє починало меншати, завдяки нашим невпинним ловам... Після довгого стояннє на новім місці, до нас прийшов вістун з запрошенєм відвідати одно дуже велике озеро, кілька миль в обводі. Там, чотири милі від берегу, був маленький острів, великий на 2 кв. милі. До того острова легко дістатись з одного боку озера, вода там тільки до колін; висока мілизна протяглась до острова і зробила собою наче греблю. На тім острові ми здібали силу силенну лебедів та иньшої птахи. Ми поробили собі колиби на певній віддали від другого гурту суплемінників, котрі запросили нас до себе. Тут ми мали стільки лебєдиних яєць, що не годні були їх зужити.

(Далі буде).

Дж. Н. Ларнерд.

ВСЕСЬВІТНА ІСТОРІЯ.

(Продовжене.)

Від початку тих серій те начіне має на собі ознаки, які є подібні до ознак знайдених на передісторичнім гончарським виробі в иньших частинах Північної Африки, Еспанії та Кандії. і, можливо, що з тих ознак народилась гадка що-до альфabetу, та виросла письменницька мова. Більше того, кажуть, що ті гончарні взірці та прикраси і досі будуть в ужитку у алжерійських Кабильців. Маючий підставу здогад, що коли Ниль уперше розгорнув вузький килим родючого ґрунту по скелях та пісках своїх старих лук, на його долини прийшли якісь люди, котрі уже перед тим осягли, можливо на західнім боці Лібійської пустелі, якийсь щабель культури, котрий підіймав їх навіть понад неолітичний стан. Можливо, що се дозволить нам в будучині відшукати місце народження єгипецької цивілізації і знайти, що воно виховало та управило той нарід, котрий приніс неолітичну штуку в Європу з полудня та заходу.

З переглянення багатьох решток виробів зроблених в тім передісторичнім Єгипті, видно що його безіменні мешканці будували собі з цегли хати, носили убраня ткані з лenu, уживали всіляке черіпе гарно вироблене без гончарського колеса та кам'яні вози, котрі були витисані чудово що-до досконалости вигляду з найтвердішого каменю без уживання жадного токарського верстока. Вони також штучно обробляли слоневу кістку, мідь та кремень і знали штуку барвистої полуди, котрої вживали до прикрашення всіляких оздоб. Думають, що уже тоді істнували гандльові зносини Єгипту з иньшими країнами понад Середземним Морем, бо про се свідчать багато знайдених річей, котрі, здається, не єгипетського походження.

Але ті, що були сівачами цивілізації у Єгипті, здається, не затримали тієї країни собі назавжди. Туди прийшли иньші мандрівники, можливо з сходу, і тоді в Єгипті сталась величезна мішанина рас, про що свідчать типи лиць та постав, що бачимо з малюнків на вазах та стінах гробівців, навіть сперед початку знаної нам історичної доби.

Годі сказати, чи новітні зазираючі у таємниці стародавніх мешканців понад Нилем відшукають той час, від котрого тодішні Єгиптії почали вкладати слова у писаний вигляд; але досить докладно знаємо і тепер, що те сталося сперед 4700 літ Пр. Хр.

Аж до дугого десятиліття нашого дев'ятого надцятото християнського століття ані словечка з єгипецького писання не було читано за новітнього часу. Коштовна частина людської історії була довгі століття наче запечатаною книгою, в усіх її виглядах, (в ранішніх укладаннях образцевого письма з азбуковими знаками, які давні Греки звали ероглифами, і в пізнішій зміні званім ератичним та демотичним письмом) ключі до її відчитання були загублені. Але в 1799 р. в місті Розеті, в єгипецькій дельті, знайшли на каменю шматок напису, котрий повторював частину якогось документу в трьох текстах: ероглифічним, демотичним та грецьким, сей останній був перекладом тих двох попередніх і таким робом давав спромогу до їхнього відчитання, чого так довго прагли учені. Двох запеклих учених, Йонл та Чемполіон, розв'язували ті написи аж доки, більше як по двадцятьох роках, таємниця стародавньої єгипецької мови та письма не була провиднена, і схована скарбона єгипецької історії не була відімкнена. Однак се сталося геть перед тим, як зміст тієї дивної скарбони став більше досліджений. Аж до послідньої половини минулого століття написи і иньші писання, що були розібрані, не зробили великого додатку до знання Єгипту добутого з жидівських та грецьких джерел; але вони випробували і направили існуюче знане у значній мірі. За нашого власного покоління зацікавлене єгипецькою спарвою зросло так дуже, що робота дослідів була поширена, упорядкована і дала багаті наслідки. А підприємство послідних літ закінчилось знаходами геть важнішими, ніж усе те, що було зроблене перед тим.

(Далі буде).

Іван Раківський

НАРИС НАУКИ ПРО ЛЮДСЬКУ ДУШУ.

ПСИХОЛОГІЯ.

(Продовжене).

Середній мізок утворений з білої маси, в якій затоплені численні більші або менші ядра з сірої субстанції, себто гуртки нервняних комірок. Кожне таке ядро сірої маси середного мізку утворене з звисних нам вже нервняних комірок, а волоконця тих комірок кожного такого ядра, сплетені в одну вязанку, утворюють тонші або грубші, голим оком дуже добре видні, волокна або шнури звані нервами. Ті нерви виходять з середного мозку на верха. З середного мозку виходить дванадцять пар таких нервів. — Перша пара тих нервів входить до носа і утворює чутник нюху, друга пара нервів входить в око і становить головну складову частину чутника зору; третя, четверта і шеста пара нервів засматрують своїми волоконцями головну мязи, якими порушають ся наші очі; пята пара нервів висилає свої волоконця переважно до щелепів та зубів, і власне між иньшими спричинює біль зубів; сема пара розходить ся головну в лиці; восьма пара нервів входить у внутрішнє вухо і становить чутник слуху; девята і дванадцята пара йдуть до язика і горла, а волоконця десятої і одинадцятої пари нервів розходять ся скрізь по цілім тілі. З хребетного стрижя, який містить ся у хребетнім стовпі, виходять також численні нерви; виходять вони з нього парами так, що в кожній парі один нерв є передний а другий задний; задні нерви входять у шкіру сусідних частин тіла; вони спричинюють те, що наша шкіра є вразливою, і тому звемо їх нервами чутевими або дотиковими; передні нерви кожної пари входять до відповідних мязий і розходять ся поміж мязовими волоконцями та спонукують мязи до виконування рухів, і тому звемо їх руховими нервами. Ще треба додати, що в середнім мозку є між иньшими два особні ядра комірок, з яких одно своїми нервняними волоконцями стоїть у звязку з руховими, друге з нервами чутевими, перший називаємо осередком руху а другий осередком чутя.

Подаючи сей короткий огляд нашого нервняного укладу, ми поминаємо зовсім докладний опис мистецької будови сього нашого приладу; зазначимо тільки загально, що нервняні волоконця мають одну дуже важну питому прикмету, яку назвемо **вразливістю**: коли кінчик чутевого нерва подразнити відповідним по-

дразненем; так те, подразнене переходить тим нервняним волокном аж до тієї комірки, з якої те волокно виходить; а з тієї комірки те подразнене може перейти на поблизьке волоконце иньшої комірки і таким чином відбувати нераз дуже довгі та поплутані дороги. В рухових нервах переходять подразнення впрост противно: з комірок до кінця нерва.

Подразнене кінчиків нервів чутя уможлиблюється і регулюється окремими, призначеними до сього приладами, так званими **чутниками**. Чутники, се власне прилади, які служуть до викликування подразнень на кінчиках нервів.

Найзагальнішим і найзвичайнішим збудованим є чутник дотику; тут чутеві нерви, що виходять з хребетного стрижя, входять в нашу шкіру, а його волоконця, розпущені скрізь в нашій шкірі, закінчують ся зовсім свобідно в так зв. бородавочках властивої шкіри, зараз під нашірнем. Коли ми діткнемо ся нашої шкіри, або її дужче натиснемо, або ушкодимо якимсь вістрем, так се дразнить відповідний нерв, що в нашій шкірі в тім місці є, а те подразнене переходить тим волокном аж до його комірки в хребетнім стрижі, а з відси аж до середнього мозку. Одначе, як звисно, нашою шкірою ми відчуваємо не тільки дотик та натиск, але й деякі иньші прояви, а перед усім тепло та зимно, себто температуру. До відчування тепла і зимна маємо в нашій шкірі окремі волоконця, так, що зміни температури ми відчуваємо тільки в тих місцях нашої шкіри, в яких закінчують ся ті нервняні волоконця. Окрім сього, знаходять ся в нашій шкірі, або недалеко під нею в мязах, иньші нервняні волоконця, якими ми відчуваємо напружене наших мязів підчас виконування якої небудь праці; а скрізь загально в приладах нашого тіла закінчують ся волоконця нервняні якими, більш або менше, докладно відчуваємо те, що діється в наших приладах: се власне ті нерви, якими ми відчуваємо голод і пересит, спрагу, заворушення в чинностях нашого серця, живота, кишок або нирок та які дають нам сьвідомість про добру або кепську чинність приладів нашого тіла. З того бачимо, що той чутник, який звичайно називаємо чутником чутя, розпадається на кілька зовсім ріжних від себе чутників: чутник дотику, температури, напруження і чиннощів приладів. (Далі буде.)

Франц Шіндлер.

❖ Відділ Фізики. ❖

(Продовженє.)

Щоб одержати **прикмету топлєня льоду**, занурюють вже засклеплену рурку банькою з ртутею в лід, що тоне; **прикмету кипіння** знаходять, вставляючи нижню частину термометра в пару, води. Що кипить в ненакритім начіню.

Після **Reaumur'у** (читай Реоміру) ділимо увесь відступ між обома кметами на 80, а після **Цельзія** на 100 рівних частин; кожна така частина зветь ся ступнем. В обох скалях кмету топлєня льоду зазначають 0; кмету кипіння води на скалі Реоміра — числом «80», а кмету кипіння води на скалі Цельзія числом «100». Винайдені ступні зазначають також нижче зерової кмети, а також, коли того треба, і понад кметою кипіння (100). Ступні вище зерової кмети відзначаємо знаком «+» або й цілком перед ними нічого не пишемо, а ступні нижче зєра пишемо з знаком «—»; крім того біля числа пишемо літери R (Реоміра) або C (Цельзія), щоб знати, по якій скалі відраховують ступні; напр. $+16^{\circ} R$, $-4^{\circ} C$.

Чим більше знижуєть ся температура ртуті до кмети її замерзнення ($-40^{\circ} C$), тим неправильніше зменьшає вона свій обійм; тому ртутного термометра не вживають до міряня низьких температур.

До виміряня низьких температур вживають **алькоголевого термометра**; сей термометер уладжений так само, як і ртутний, тільки замість ртуті він має безводний забарвлений **алькоголь**. Алькоголь зменьшує свій обійм рівномірно і під час великого студня і не замерзає навіть до $-100^{\circ} C$ (кмета замерзання алькоголю буде $-110^{\circ} C$).

Термометра уживають в помешканях, школах, оранжеріях і т. и., а також і до наукових розслідув.

(Зміна ступнів термометра.) Після вище згаданого $80^{\circ} R = 100^{\circ} C$ або $4^{\circ} R = 5^{\circ} C$; значить $1^{\circ} R = 5/4^{\circ} C$, а $1^{\circ} C = 4/5^{\circ} R$.— Щоб Реомірові ступні змінити на Цельзієві, треба перші помножити на $5/4$. Як змінити ступні Цельзія на Реоміра?

Термометер показує $+16^{\circ} R$, як температуру повітря в кімнаті; скільки ступнів показував би термометер після Цельзія? Кров

здорової людини має температуру $37.5^{\circ} C$; скільки ступнів вона має після Реоміру?

В Англії, Голяндії і Америці вживають тепер ще часто ртутного термометра, відступ котрого між головними кметами поділений на 180 ступнів (термометер Фаренгейта).

Обр. 1.

Обр. 2.

Нагріванє води і течії в ній.

а) Налиймо в пляшку води звичайної кімнатної температури (обр. 1) і заткнімо її проверченим в двох місцях корком. Крізь одну дірку засуньмо у пляшку термометер, а крізь другу шклянну рурку і запам'ятаймо вишину води в рурці. Як ми тепер остудимо воду в пляшці, поставивши пляшку в другу посудину з льодом або снігом, то помітимо, що вода в рурці спадає; але коли термометер покаже $+4^{\circ} C$, так вода стане підіймати ся в той час, як її температура спадає до 0, при котрій вода замерзає. Як ми тепер нагріємо пляшку, так вода знов пічне зменьшувати свій обійм, а ртуть підходити догори; почавши від $+4^{\circ} C$, вода знов розширюєть ся. При $+4^{\circ} C$ вода **найгустіша**.

б) Будемо нагрівати тепер воду в посудині зісподу (обр. 2); насамперед нагрівають ся частини води, що знаходять ся на дні посудини; нагріваючись, вони розширюють ся, шитомий їхній тягар стає меншим і вони підіймають ся також догори.

(Далі буде).

Н. А. Рубакин.

КАМЕНІ ЩО ПАДАЮТЬ З НЕБА.

з московської переклав В. Б.

(Продовжене).

(Продовжене.)

Отже, такий самий перепал з'являється і на падаючій з неба каменю. А з'являється він тому, що і ті камені бувають распечені знедвору. Часом такий камінь буває распеченим на-червонно, а навіть на-біло.

Про се розповідають усі, котрі бачили те каміне зараз після його упадіння. Те саме можна зауважити і після самих каменів. На їхній поверхні завжди видно, наче якусь полуду, тоненьку і часом навіть трохи блискучу кору загрубшки як аркуш паперу. Після тієї кори можна бачити, що вона власно така: камінь може покрити така кора, коли він був обтоплений знедвору. Пошморги обтоплення видно на каменях, що попадали з неба. Такий перепал і з'являється на поверхні каменя, коли він упаде з височини. Той власне перепал і знайшов Нордшильд на снізі. І перепал, і распечені каменів, падаючих з неба, доводять, що справді ті камені знедвору бувають обтоплені; під ту хвилю лету їхня поверхня стає ріденькою.

До того на таких каменях нерідко можна бачити зморшки. Ті зморшки дуже впадають до очей їх годі пробачити. Стають ся вони з того, що в місцях зморшок вітер видає ростоплений камінь, бо камені падають з неба з величезною прудкостею. Підчас лету камінь з величезною силою протинає повітря, а вітер так і свистить з боків каменя. Той вітер і забирає з собою перепал, себто гість з ростопленого каменя. Вітер тоді робить і ті зморшки. Отже, камінь падаючий з неба дійсно буває распеченим, а на поверхні навіть ростопленим. Падаючи, камені топлять ся і горять.

Тепер і розумно, чому летючі камені світять ся. Вони распечені на біло. Отже камені можуть горіти. Горять та ще й як! Хоч часом ті камені з щирого заліза. Спочатку здається дивним, як може залізо горіти? Але в дійсності воно так. Багатьох людей бачили, як камені падають з неба; багатьох людей добре придивились, як се діється. Ось, що розповідають про те ті, що бачили:

"Десь в глибині неба, що часом буває цілковито без хмар і мраків, з'являється знезапечно блискуча куля, і прудко летить по небу. Ле-

тить, світить ся і горить. Позад себе така куля лишає ясний пошморг, наче хвіст. Той пошморг прозорий, крізь него видно зірки."

Той слід стає з того перепалу. Камінь летить і підчас свого лету распікається та топиться. Перепал злітає з його поверхні і горить і світить ся, поки не охолоне та не погасне. Такий світячий пошморг буває довгим на кілька миль. А часом буває, що цілий камінь стає таким перепалом і не долітає до землі. Замість него тоді падає на землю чорний порошок, себто той перепал, але його годі зауважити тому, що він геть розлітається на усі боки.

Багато каменя чисто згорає підчас свого падання.

Дійсно, багато каменів, падаючих з неба, цілковито не досягають землі. Трапляється таке: з'явиться ся в небесах такий камінь, блисне, пролетить і пропаде, щезне геть десь у безмежній височині. Після него позістане там тільки один порошок.

Таким чином найбільше каменів з неба; инакше кажучи, вони звичайно не долітають до землі. А як долітають, так незгуста.

От що умудрив ся зробити один вчений: він сфотографував небо тоді, коли по нему перелітало падаюче каміне. Він взяв фотографічний апарат і настановив його на небо. Та фотографія неба вдалась дуже добре. На ній було видно силу великих і малих зірок. Через цілий образок переходить смуга. Вона перетягається з лівого боку згори направо в долину. Се світячий пошморг летючого каменя. Камінь той мелькнув і щез. Смуга показує, куди і звідкіль летів той камінь. Але те цікаво, що на тій фотографії не було видно, де та смуга починається, а де кінчиться ся. Вона з'являється повільно і так само щезає. В однім місці на середині фотографії та смужка стає виразнішою. А се тому, що той камінь, летючи в долину, засвітив ся і загорів ся не відразу. Він распікав ся поволі, як летів. Нарешті запалав найяскравіше і тим полишив по собі на тім місці найясніший пошморг.

(Далі буде).

Чарлес Г. Д. Робертс.

Хата у воді.

(Продовжене.)

Коли він дістав ся на возлісе і споглянув через греблю, там рішучо не було нічого, щоб могло стурбувати тишу, осяйного ранку. В яркім світлі сонця гребля і дві бобрячі хати здавались більшими, більше вражаючими, ніж вони були минувшої ночі. На цілیم ставку не було жадного сліду житя, окрім шукаючого поживи риболовця-сокола, що шуляв понад водою, наставивши в долину свою хижу голову, глядаючи якого-небудь пструга або бичка.

Тримаючись звичаю самої дичини, Бой стояв кілька хвилин нерухомо поза ріденькою сіткою корчів, перше нім вийти на видне місце. Його терпляче чатоване не було надгородженим, і він уже був готовий виступити з корчів, коли майже з боку від себе він похопив якийсь рух в міленькій воді потоку, тоді Бой притаїв ся. Він бояв ся обернутись; але один мент пізніше якийсь рудий шпичистий вигляд з'явив ся перед його очима. Се була видра, мандруюча горі потоком.

Та видра рухалась з надзвичайною обережністю, озираючись на усі боки; здавалось, що вона хтіла запам'ятати найменші дрібнички, які бачила. Видра спинилась біля греблі і почала оглядати її наче вона її ніколи не бачила. З того Бой собі подумав, що та видра є чужиницею в тій місцевості, — можливо мандрівничка від гірла Отанунзису, яких п'ятьдесять миль на-полудне, вигната звідтам роботами ватаги лісників, що будували саме там великий табір. Як би там не було, доказ був, що та руда мандрівничка була новоприбульцем, чужиницею. Бо вона не мала тих певних, ділових рухів, котрі мають дикі звірята, коли вони ходять по власній місцевості.

Коли видра пройшла крадькома вздовж цілої підвалини греблі і вернула назад, обнюхуючи кожний маленький потічок, що спливав з греблі, вона, здавалось задоволилась, що се була така сама гребля, як иньші бобрячі греблі. Тоді видра вилізла на гребінь гатки і довго дивилась на простір води поза греблею. Не бачучи нічого надзвичайного, видра просто пірнула в ставок в тім місці, де, як гадав Бой, мала бути найбільша глибінь, саме проти греблі. Очевидячки видра простувала, щоб дістатись до горішнього кінця ставу; але в

такім разі вона мала минати ту бобрячу хату, що на островцю, на віддалі яких двадцять і п'ять, або тридцять кроків від тієї хати. В тій хвили як видра була щезла під водою, Бой вибіг з свого сховку, видрапав ся на греблю і став придивлятись, чи не вздрить, як вона пливе під водою.

Пару хвилин поверхня води не виявляла, де власне була видра. Потім, якраз проти бобрячої хати, сталось якесь заворушене у воді, поверхня захвилювалась та завирували, і враз видра з'явилась у великім стурбованю. В тій же хвили вона знов занурилась; і як се сталось, з води вистромилась величезна бобряча голова сапаюча повітре. Коли і бібр занурив ся, поверхня води почала наче кипіти; а Бой у захопленю приглядання до тієї нової, дивовижної боротьби трохи не згубив рівноваги і не впав з гребіня греблі. По кількох ментах обидва ворога знов з'явилися на поверхні, тепер в близькій зачіпцю та люто бючись. За ними слідував майже враз иньший бібр, менший від першого, котрий опав видру з божевільною лютостею. Було виразно зрозумілим, що напасниками були бобри. Боеве співчуте було цілковито на видринім боці, котра час від часу задурно намагалась видістатись з бою; і один раз Бой навіть підіймив свого кріса. Але потім він подумав, що в кожному разі видра була тут переходнем, неважаючи з якими вона тут з'явилась думками; і що бобри мали повне право стеречи свого власного ставу. Він пригадав собі, як одного разу йому оповідав один старий Індіан, що між бобрами та видрами завжди існує крівава війна. І як він міг в сім випадку розсудити причину того нападу і цілого того заворушення? Бой пустив долів свого кріса і дивив ся з запертем духа на той бій.

Але видра, як се доведене, годна собі дати раду. Виставивши несподівано напів з води своє гладеньке, гадюче тіло, вона спала на меньшого бобра і схопила його ціпко попри вуха своїми довгими, вбивчим зубам, зубами, що призначені тримати дриганя та слизкість тріпаня найбільшого лосося. Божевільним тріпанем бібр пробував позбутись того фатального заціплення.

(Далі буде).

С. К. Кушелівський.

ПІДВАЛИНИ ХЛІБОРОБСТВА.

(Продовжене).

22. Випробоване сили спадкодавства. Випробоване здібностей передавання нащадкам добрих прикмет, є в дійсності ніщо иньшого, як дальший добір. Часом добрі примірники не видають доброго овочу. Але, безперечно, чим більш будуть уживати добірні примірники, тим кращими будуть будучі овочі, і чим більш будуть випробовувати силу спадкодавства, тим кращими будуть наслідки.

Добірні череди коров дуже згуста походять від однієї доброї корови, хоч не завжди від кращої корови. Не досить того, щоб сама корова була добра, треба щоб вона виказалась матерею добрих коров, себто щоб вона посідала силою спадкодавства. На обр. 5 показані примірники таких коров. З лівого боку стоїть матір, що давала 25 фунтів масла на тиждень. В середині її донька, що приносила 27 фунтів масла на тиждень, а з правого боку — її онука, котра дала 30 фунтів масла на тиждень.

Обр. 5.

Добра корова і ще кращі телиці від неї.

Славетний борзий кінь, Месенджер, не дуже визначався своїм бігом, але майже усі сучасні славетні борзі коні мають в собі його кров. Не кожний красний з вигляду примірник, чий буде він рослина, чи звірина, буде пожаданим на

росплід. Скільки є можливости, добре вибирати такі примірники, котрі довели ділом своєю здібність передавати силу спадкодавства.

УЛІПШЕНЕ ЯКОСТИ ДЕКОТРИХ ХЛІБОРОБСЬКИХ ВИРОБІВ.

23. Росплоджене рослин. Росплід рослин має геть більше зверхности понад расплоджене животин.

1) Завдяки тому, що великі засіви вимагають, порівнявчо, невеликих видатків, особа, роблячи спроби, посідає великою кількістю примірників до вибору. У чабанстві видатки на спроби геть більші, а вибір геть менший.

2) Коли пощастить витворити рослину вищої якості, тоді дальше розмножене таких рослин поступає дуже хутко.

3) Багато рослин можуть бути расплоджені неполовим чином (асексуальною дорогою); а через се усувається геть можливість повернення до первісного типу, котре можливе, коли расплід робить ся насінем. Коли вдасть ся осягнути якогось доброго спохресту, так щоб уникнути поверт до первісного типу, той спохрест може расплоджуватись за допомогою брости (пупляшок), коріня або зразів. Ріжнотністість яблук, суниць, і більшости иньшої садовини та ягід, як також і бараболь і багатьох квіток, щезли б, колиб їхне расплоджене залежало тільки від насіння.

24. Порівнявче уліпшене всіляких рослин. Найбільш вражаючим прикладом хуткого уліпшення рослин завдяки уживанню наукових підвалин буде цукровий буряк. Протягом сто років цукристість буряка була збільшена з 8 до 18%. Пересічна цукристість буряка в Злучених Державах Америки в 1907 році була 14,9%, а один лан в державі Вашингтон видав пересічну цукристість на 22%. Трохи більше як перед сто роками (в 1812 р.) вперше вироблено буряковий цукор на продаж; а тепер більша половина цукру в світі виробляється з буряків.

(Далі буде).

М. Мігайчук.

Жертва Мійського Блеску.

(Докінчене)

Джов. Слухай, Василю! Нам треба подумати над сим. Пощо нам всім лізти в зуби ворогови. Як видко, діло на тебе все спадає.

Василь. На мене все спадає? Ха, ха, ха! А ти що, не винен? Ой, небоже! Вже сей раз, і ти будеш винен. Вже час, щоби люди побачили і тебе, як свого злодія. Ти, Джов, добре знаєш, як ти мене заводив все, а все в такі справи, що вертати ся не було куди. Один все вихід лишав ся, а то шахрейство.

Джов. А твій розум де був?

Василь. Питаєш де мій розум був?... Ах, боме! Я розум мав, але ти немав крихітки сумління, ані гідности людини! Ти юдив Настю, ти її топив, а для мене лишала ся одна дорога, а це відректи ся її, ані то спасати. А спасаючи її, я топив ся, а ти мене дальше і дальше потручував в глибіню шахрейства.

Джов. Та вже. що було, то було, а тепер спасаймо, що можемо. Слухай, коли ти свідчиш завтра на мене, я буду свідчити на Настю, бо і Настя зфальшувала не один документ. А банкові чеки, що кажуть? Кажу раз, що як ти свідчиш проти мене, я свідчу проти Насті, і так для нас двох кримінал!

Василь. Брешеш, злодію! Настя нічого не винна.

Джов. Ха, ха, ха!... не винна? Ти знов, дем фул, віриш в жіночу честь? Але ти перше подумай. За мною не дбай, але за Настею! Се твій обовязок обстати за нею. Отже, памятай, не свідчи проти мене, бо, коли я винен, то і вона винна.

Василь. Так воно? То пропало... Пий, рабівнику!

Джов. Я вже пив.

Василь. Пий, бо бю! (сам дальше пє; Джов випиває одну, Василь наливає йому другу). Пий ще!

Джов. Ті гел вит ю! (Василь, не зважаючи на Джова, пє раз пораз.)

Джов. Стап, дем фул! Стап, медмен! (Василь встає, вдаряє кулаком Джова; оба чіпають ся, тручають крісла; входить Настя з одного боку, а Петро з другого.)

Настя. Василю, що робиш? (Петро розбо-

ронює; Джов виходить.)

Петро. Я приніс \$ 500.00 з банку. Йди виплачуї людям довг. А що буде в суді, то я ще маю в банку десять тисяч.

Василь. Дякую, щирій друже. Твої гроші вже не для мене, не виратують вони вже мене. Бо ось (показує з печатею)

Петро (читає). "Illegal soles, grafts of bank cheques fraud, falsification of legal documents". Ов, то зле! Се ж криміналом страшить?

Настя (перестрашено). Василю! Василю! Протси.! Коли тебе беруть до криміналу, нехай я відсиджу. Ти не винен! Я, ах я тебе на се наредила... Ох горе.! (Паде на софу, Анна доглядає її.)

Петро. Що ж робити?

Василь. Петре! Коли ти не жалуєш своїх грошей для мене, то прошу тебе зверни довг декотрим людям, в кого я назичів, бо вони були щирі для мене. Отже, благаю тебе, виплати їм, бо я не в силі віддати те, що поназичав. В мене цента нема... А коли віддаш мої довги, прошу тебе Петре, друже, брате мій, подбай і про Настю, жену мою, щоби вона жила при тобі і Марійці, та щоби не продавала себе на поталу таким Джовам. Шкода її, вона мала чисту душу, вона бажала кращого щастя для себе і для мене. Нехай ніхто не думає, що вона була зрадниця мені, но, ні. Вона сягала за тим мійським блеском за світлами міста. А сягаючи, не виділа прірви перед собою. Я намагав ся її рятувати, а замість вирятувати її, і сам упав. Ти товаришу щасливий, що жиєш на фармі, що тебе не тягне мійське світло до себе. Стережись від мійського житя, бо воно гарне, займаюче, чаруюче, але лише поверха, а в середині повне бруду, повне гріхів. Не одна молода душа, заманена мійським світлом, летить до міста і пропадає, як той метелик, вечером коло лямпи. Кілько нашої молодіжи, кілько наших молодих дівчат пропадає в місті! Стають вони наймичками, лише тому, щоби бачити те мійське світло, покидають родичів своїх і йдуть в світ за очі. А куда питаєш їх, а вони до міста, на службу, там де театри світять, там де

(Докінчене на сторони 15-ій)

Математичний Відділ.

(Продовжене.)

Запитання: а) Яке місце в числі посідають мільйони? Десятки тисяч? Сотки мільйонів? б) Яке основне число в десятковій системі? в) Що то таке пересічне арифметичне?

КАСОВАНЄ.

Яке число може бути розбитим на сі чинники: 48, 15, 20? Яке число може бути розбитим на сі: 9, 9, 7, 12?

Як буде зватись та дія, коли одно число поміщене поверх другого і відділене від него поземною лінією?

Поділіть таким чином

$$(a) 48 \times 15 \times 20 \text{ через } 12 \times 5 \times 4;$$

$$(б) 63 \times 18 \times 42 \times 96 \text{ через } 9 \times 9 \times 7 \times 12.$$

Що станеться з часткою, коли і дільна і дільник будуть поділені на те саме число?

Розділіть 288 через 36. Зазначіть 288 двома чинниками, зазначіть 36 двома чинниками також.

$$\text{Тоді } \frac{288}{36} = \frac{72 \times 4}{18 \times 2}.$$

Тепер поділіть 72, одного з чинників дільної, та 18, одного з чинників дільника, кожне через 18. Відтак поділіть 4, другого чинника дільної, та 2, другого чинника дільника, кожне через 2. Тоді ви будете мати $\frac{4 \times 2}{1 \times 1} = 8$, котре буде

тією самою часткою, яку ви дістанете, коли просто поділете 288 : 36.

Коли один чинник дільної і один чинник дільника будуть поділені на те саме число, чи частка від того відмінеться? Коли і дільна і дільник мають якогось однакового чинника і коли того чинника скасувати чи станеться яка відміна з часткою? Спробуйте правдивість вашої відповіді знайденем вартости $63 \times 18 \times 42 \times 96$ поділених через $9 \times 9 \times 7 \times 12$ довгим робом, себто через знайдене добутку $63 \times 18 \times 42 \times 96$, потім добуток $9 \times 9 \times 7 \times 12$, а потім поділіть перший добуток через другий.

$$\text{Знов } \frac{63 \times 18 \times 42 \times 96}{9 \times 9 \times 7 \times 12} = \frac{7 \times 2 \times 6 \times 8}{1 \times 1 \times 1 \times 1}$$

Що ми власне зробили? Ми поділили дільну і дільника перше через 9, потім через 9 знов, потім через 7 і нарешті через 12. Сей

наш чин не відминив частки. Сей легенький спосіб ділення звемо **касованем**. На якій підвалині полягає вірність сього чину?

ВПРАВИ.

1. Вживаючи касовання знайдіть частку понизчих рядків:

$$(a) \frac{95 \times 105 \times 125 \times 150}{19 \times 35 \times 25 \times 50}$$

$$(б) \frac{8 \times 48 \times 56 \times 81 \times 52}{78 \times 27 \times 112 \times 32}$$

$$(б) \frac{8 \times 48 \times 56 \times 81 \times 52}{78 \times 27 \times 112 \times 32}$$

$$(б) \frac{8 \times 48 \times 56 \times 81 \times 52}{78 \times 27 \times 112 \times 32}$$

2. Тим самим робом знайдіть вартість $75 \times 146 \times 91 \times 68 \times 46$ поділених через $26 \times 50 \times 85 \times 73$.

3. Тим самим робом знайдіть вартість (а) $510 \times 650 \times 216 \times 910$ поділених через $1000 \times 39 \times 26 \times 27$;

(б) $150 \times 81 \times 48 \times 91 \times 60$ поділених через $128 \times 27 \times 135 \times 15$.

4. Коли 125 збоїв шкіри, що важили 60 фунтів кожен, були обміняні на 75 бочівок олії, по 40 гальонів в кожній, 35 центів за гальон, що коштував один фунт шкіри?

Увага. Перш ніж ділити або множити зазначте розв'язане, як стоїть у питанні № 1.

Таким самим робом розв'яжіть слідуєчі завдання.

5. Гуртівник спродав крамареві 54 мішка рижу, кожний 99 фунтів ваги, і яко плату взяв від него 18 бочівок воловини, по 198 фунтів у кожній бочівці, вартости 12 центів за фунт. Що коштував один фунт рижу?

6. Один фармер дав огорожникові 35 кордів опалу, вартости \$7.50 за корд, в обмін за 15 вязанок щеп, по 125 щеп у кожній вязанці. Скільки платив фармер за одну щепу?

7. Знайдіть частку одержану через ділене добутку паристих чисел між 11 та 21 через продовжений добуток чисел 1 до 8 включно.

8. Бляхар ужив 15 коробок бляхи, по 72 блясі в кожній, а кожна містила в собі 672 квадратних цалів, з тієї усієї бляхи він зробив 45 кошів пателень, по 12 тузинів у кожній коші. Скільки він ужив квадратних цалів бляхи на одну пательню?

(Далі буде).

А. Терешкевич.

ЗБІРНИК АРИТМЕТИЧНИХ ЗАВДАНЬ.

Відповіді на попередні завдання:

1. 3520 чоловіка, 2. 6493 снопа, 3. 1730 фунтів, 4. 1044 міхів, 5. 257 коней, 6. 3175 фунтів, 7. 25643 жовнірів, 8. 20020 мешканців, 9. \$897.00, 10. 50000 цебер, 11. \$11550.00, 12. \$330.00.

(Продовжене.)

Тип I.

13. Контрактор потребував для своїх коней 54800 бушлів вівса; тому перший раз він купив 13642 бушлів вівса, другий раз — 9135 бушлів вівса, а третій раз — 26546 бушлів. Чи вистарчить йому того вівса, що він купив? А коли не вистарчить, так скільки йому ще забракне?

14. Батько записав двом синам \$ 150.000.00; старшому призначив \$ 90.750.00, а молодшому решту, але з тією умовою, щоб кожен брат дав з своєї пайки по \$ 12.485.00 їхній сестрі. Скільки припало кожному братови, коли вони зробили так, як заповів їм батько?

15. Один фермер хотів купити землю, за котру правили від него \$ 80.225.00. Коли фермер почав добивати торгу, так йому спустили \$ 1.425.00; але той фермер не годен був купити тієї землі, бо йому ще бракло \$ 5.673.00. Скільки той фермер мав готівки?

16. Гандляр деревом мав достарчити купце-

ви 634 корда березини і 809 кордів соснини. Перший раз він привіз 222 корда березини і 545 кордів соснини; другий раз він привіз 348 кордів березини і 165 кордів соснини; і, нарешті, 65 кордів березини а 103 соснини. Скільки тому гандляреви лишить ся кордів дров, як він виповнить повище згаданий контракт?

17. Віддаль поміж двома містами буде 2346 миль. З тих двох міст уранці в той сам час, вийшло два потяги. До вечора один потяг пройшов 584 милі, а другий 629. Яка віддаль позитає ще межи тими потягами?

18. Сума двох додатників є 1211, один додатник буде 667. Знайдіть другого додатника.

19. Зменьшенник буде 1003, а різниця 387. Знайдіть відіймник.

20. Зменьшенник складається з суми чисел 148 та 277, а відіймник буде такий, як різниця чисел 145 та 79. Знайдіть різницю поміж повище згаданих, зменьшенника та відіймника.

21. Коли від 2040 відіймити друге число, так станеть ся різниця, котра буде така, як сума двох чисел: 195 та 393. Взнайте те друге число.

22. Сума чотирох додатників буде 11849; сума двох з них 7548; знайдіть суму двох других.

(Далі буде).

(Докінчене з сторони 13-ої)

ЖЕРТВА МІЙСЬКОГО БЛЕСКУ.

улиці ясні, де забави і гульні. Подивитись на них по кількох роках, то побачиш їх в тих обставинах, що Настя і я. Вони і я, се сини заблудші. Місто нищить те, що найкраще в нас, нашу душу, мораль, почитане родичів і так йдемо на погибіль нашу. Ах, нема то як жите природне, там, де все чисте, свіже, де душа чиста, де товариш сусід. Прощай, товаришу, спасибі за поміч, за щире серце твоє. Прощай, та не забувай свого товариша; помолись за мене, напиши лист до моїх родичів в краю, напишй, що їх Василь вийшов в люди, став чесним господарем. Ах, як мати втішить ся, що її Василь щасливий... Ох, мамо, мамо! згадай мене тепер, згадай свого Василя в Канаді... Прости, я не винен, се все було для Насті... Прощай Насте! Все що мав, все для тебе віддав, продав маєток, продав і честь за мійське світло, котрого ти так бажала. Жили в нім чотири роки, а тепер гід-

ність свою стратив. і тепер для мене лишаєсь темний арешт... Але не до арешту пійду я! Я пійду до далекого краю.

Петро. Збирай ся і зараз втікай! Швидче! Швидче!

Василь. Я зараз (вибігає; почасі чути вистріл. По вистрілі, Петро і Анна вибігають з хати і за хвилину уводять Василя простріленого, тримаючого револьвер в руці. Джов входить за ними. Василь вмирає серед сцени).

Василь. Насте... На-с-т-е... Пр-о-щ-а-й... (Паде і пускає револьвер на підлогу.)

Джов. Дем фул! Донт бі ворі, Нели, ай'л мері ю.

Настя (хапає револьвер) То ти й тут ще прийшов порпатись в ранах моєї душі?! (стріляє в Джова, сама паде зі страху).

Джов. Ов, бизнес он бам... (падає.)

Заслона спадає.

(Кінець)

Др. Іван Куровець.

РАДИ ПРО ЗДОРОВ'ЛЄ.

(Продовженє).

В людськїм тілі є до того відповідні знаряди, як відживленя, до чого належить **знаряд травлення, судинний, кровообіг, віддиханя, знаряди видалюваня і розплоду.**

Відживленє людського тіла в усіх його дрібних складових частинах, себто у комірках, відбуваєть ся через все свіжу кров; тому людська пожива, себто харч в людських знарядях травлення-мусить розпуститись, дістатись до крові, а через кров до всіх частин тіла, де він служить до віднови тіла, до окисаня, виконуваня руху і виділюваня тепла. Відпадки зжитого тіла, і рештки нестравлених харчів мусять забрати ся з устрою.

Травленє.

До травлення харчів є в людськїм тілі ротова яма, горло, їжниця, кендюх і кишки. Їхня стіна з середини вистелена слизницею, в котрій є численні залізи, що виділюють з себе потрібний сік травлення, себто сік до **розпусканя** поживи.

Щоб пристосувати спожиті харчі до травлення, треба їх насамперед добре розжвакати. Почавши від ротової ями, в слизниці є численні залізи; вони ріжновиді і виділюють слизь, через що слизьна болонна ховз'ка, а харч розм'ягчуєть ся і поволи розпускаєть ся. Залізи в устній ямі виділюють слину, в котрій є фермент,— **птиаліна**. Птиаліна перемінює крохмаль в цукор, який легко проходить крізь ткани кишок та кендюха і в сей спосіб входить в тіло через загальне обіг крові. Слина не розпускає білковин, ані товщів; тому, доперва, далі в кендюсі та кишках вони розпускають ся. За помочю слини розжвакований харч дістає ся легко через горло і їжницю до кендюха. Залізи слизниці у кендюсі виділяють кендюховий сік, котрий складає ся з сильного квасу і травлянки (пепсини). Кендюховий сік вже ділає на білковаті харчі і пристосовує їх до хемічних змін. Білковини перерабляють ся в **пептони**, котрі легко розпускають ся у воді та кендюховім соці і легко всисають ся стінками кендюху. Не увесь крохмаль розпускаєть ся в

слині, а білковини в кендюховім соці. Остання переміна харчів відбуваєть ся в тонких кишках під впливом жовчі, виділини з печінки, соку кишок і соку з підкентюхової залізи (панкреас). Жовч і сік панкреасу входять до тонкої кишки дванацятки (дуоденум). Сік кендюхової залізи розпускає білковину так само, як кендюховий за помочю окремого **ферменту панкреатини**. Він ділає на вуглеводні, а особливо на крохмаль як слина, себто перемінює їх нарішті в цукор.

Товщі, котрі доконче потрібні до підтриманя життя, до твореня тепла і руху, не розпускають ся в слині, ані від кендюхового соку.

Для товщів, для їхньої переміни, щоби стіни кишок могли їх віссати, потрібні **соки підкентюхової залізи та жовча**. Вони мають здібність змішувати ся з товщами як мило з водою; товщі під їхнім впливом розділюють ся на дрібні крапельки, змішують ся з ними і так перероблені та замішані всисають ся крізь стіни кишок у кров, а з крові будуєть ся все людське тіло: м'ясо, кість, мізок та нерви.

Не весь харч, що людина їсть, переварює ся розпускає ся у кендюсі та кишках.

Є багато річей в харчах, як жили в м'ясі, яринні волокна, тощо, котрі не розпускають ся і виходять не стравлені, як кал, через відходо-ву кишку. Харчі перероблені в кендюсі і кишках, а віссані в кров, перепалюють ся в тілі, в дрібних комірках, а частини розпаду їх, як шкідливі для устрою здоровля, **видаляють** ся мочею через нирки, як вуглевий квас через видиханє легкими і піт через шкіру. Через моч видаляють ся переважно розпадові останки білковатих (азотистих) харчів, яко мочевий квас, мочник, гликоколь, солі та води. При правильнім житю, видалює людина на добу около 1500 грамів, себто півтора літри мочи. Через легкі видалюють ся розпадові частини вуглеводнів і товщів, яко вуглевий квас. Через шкіру видаляють ся найбільше вода, троха вуглевого квасу, мочевини і солі.

(Далі буде).

ЗАМОРСЬКИЙ

ВІСТНИК

("The Trans-Oceanic Herald")

Научно-літературний ілюстрований двотижневник, метою котрого є помагати українським робітникам та рільникам в набуття научного знання та витворенню широкого світогляду.

В бігу видань "Заморський Вістник" буде містити в собі слідуєчі науки: Мовознавство, Математику, Географію, Геологію, Астрономію, Фізику, Хемію, Біологію, Зоологію, Ботаніку, Історію, Історію культури, Антропологію, Гігієну, Хліборобство, Механіку, тощо аж до Фільозофії. Як також і красне письменство.

Виходить кожного 1-го та 15, кожного місяця.

В Канаді передплата на рік \$2.50, півріч. \$1.25 до Європи і Америки річно \$2.75, півріч. \$1.40.

Поодинокє число 15ц.

Zamorskyj Vistnyk

516 Queen St. W.

TORONTO, ONT.

ЧОМУ ТРЕБА ЗНАТИ ГЕОГРАФІЮ?

Коли Ви не запізнані з "ГЕОГРАФІЄЮ", себто з наукою про опис поверхні землі, про суходоли, острови та моря, про всілякі підсоня в світі, про розміщенє на землі рослин, звірят та людей, про державні межі, про міста та адміністративний поділ держав зокрема, про кількість людства в кожній державі, про стан гандлю, промисловости та хліборобства на світі, отже коли Ви не запізнані з "ГЕОГРАФІЄЮ" так для Вас цілий світ буде як у мішку. Ви навіть не годні будете пожиточно скористати з читання часописів; а до історії та політики нема тоді чого й братись, коли не знає "ГЕОГРАФІЮ". Тому ми радимо Вам зараз замовити собі "ГЕОГРАФІЮ"

в українській мові, що коштує в твердій оправі лише 80 ц.

Замовлення посилати на адресу:

Ukrainska Knyharnia

516 Queen St. W.

Toronto, Ont.

СВІЖА ЯРИНА!

Родимці! Свіжу ярину, садовину, набіл і яйка дістанете в

Української Огородничої Кооперативи

Ми привозимо усеї згаданий продукт власним троком до Торонта кілька разів на тиждень і розвозимо по хатах, реставрантах та бордин гавзах.

Маємо усю старокраєву ярину, як часник, кріп, тощо.

Квашені огірки і капусту будемо висилати на замовлення бочками в усі місцевости Канади.

Замовлення подавати на адресу:

PETER WOZNY

R. R. 2

P.O. West Hill, Ont.

ЯК СТАТИ ДІЙСНИМ МУЗИКОЮ?

Ви станете дійсним музикою, коли почнете брати лекції музики у професора музики Міхаеля Анджела.

Він учить грати на скрипці, мандолині, корнеті, саксфоні, і всіляких інших струняних та дутих інструментах.

Добрий учитель для дітей також.

Телефонуйте, або самі зголосіть ся особисто:

Prof. Michael Angelo

Alhambra Hall 450 Spadina Ave.
поблизу College St. Teleph. Col. 17.

ТРЕБА РОБІТНИКІВ.

Робота в фабриці. Платня від 42½ до 47½ цент. на годину. Мешканє 50 ц. на тиждень. Добра їда. Візьміть потяг до Niagara Falls а звідтам трамваєм до Chippawa, Ont.

Компанія дає 4 години бонусу на тиждень.

North Company
Chippawa, Ont.

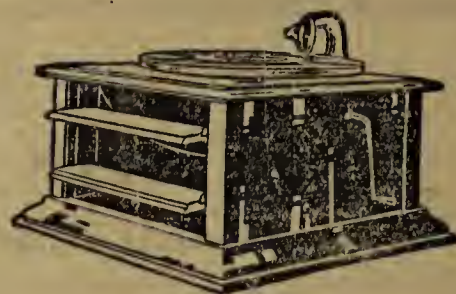
ПОТРІБНО РОБІТНИКІВ!

Велика фабрична компанія може дати сталу роботу багатьом робітникам з платнею від 45 до 56 ц. на годину.

Зголошуйтесь до:

American Cynamid Co. Niagara Falls, Ont.

ГРАМОФОНИ і РЕКОРДИ

Ціна такого грамофона \$37.50 тепер.

Українці! Постарайтесь мати в себе вдома музику, концерт або який будь-спів за допомогою грамофона. Грамофон передасть Вам найвірнійше всякі звуки музики, концерту і всякі співи та промови, яких лише в театрах можете почути. Грамофон зачарує Вас рідною піснею та музикою, яку радо будете слухати, забуваючи хоч на часок всяке горе та тугу за родиною. Грамофон з рекордами, робить велике вдоволене в родині, в товаристві, в гурті або і одній людині на самоті.

Сей грамофон вибудований з твердого дерева, гарно викінчений і видає зовсім природний голос, співу, музики або яких небудь звуків. За одним накрученем спіружини, грає кілька рекордів.

У нас можете дістати українські, російські і польські рекорди по \$1.00 штука і з міжкотрих подаємо тут лише де-які, як слідує:

- Е 3304 Дайже Боже добрий час.
Не сам же я оженив ся.
- Е 3254 Бандура.
Ой летіла орлиця.
- Е 3354 Сотський.
Ой Джегуне.
- Е 3305 Дивлюсь я на небо.
Стоїть явір над водою.
- Е 3418 Зелененький барвіночку.
Спать мені не хочеть ся.
- Е 1892 Ой, бре море.
Соловейко.
- Е 2278 Ой піду я лугом.
Ой під вишенькою.
- Е 316 Стоїть гора.
Ой ти дівчина.
- Е 2832 Упав чумак.
Де ти бродиш.
- Е 1210 Ой за гаєм, гаєм.
Дівча в сінях стояла.
- Е 1212 Гоп мої Гричаники.
Сонце низенько.
- Е 1213 Гандзю книш.
Гончий кавалер.
- Е 1313 Дід Рудий.
Ой здорова чорноброва.
- Е 6031 Вєрховинець.
Віють вітри.
- Е 1143 Ой, схо-схохотай ся ворон.
Ой, під вишнею.

- Е 1314 Ой, Дніпре, мій Дніпре.
Ой, щож душі загул "Ранная".
- Е 1500 Тепер я — турок не козак.
Віє вітер буйний.
- Е 434 Змарнів я.
Козаченько, куда йдеш.
- Е 954 Родимий краю.
Рідна мова.
- Е 951 Реве та стогне.
Ой, у поли керниченька.
- Е 953 Віддала мене.
Люблю дивитись.
- Е 2399 Пішов в тіятер.
Грицько мудрий.
- Е 6038 Стоїть явір над водою.
Ой, ти дубе кучерявий.
- Е 2275 Час до дому час.
Молодий козаچه чого зажурив ся.
- Е 2276 Засвистали козаченьки.
Ой гиля, гиля.
- Е 2277 Де згода в сімействі.
Ой копав я керниченьку.
- Е 2315 Вечерниці.
Гей чого хлопці.
- Е 955 В гаю зеленім.
Крилець.
- Е 6037 Ой, у поли жито.
Ой, йшов я вулицею раз, раз.
- Е 3885 Від села до села.
Ой на горі терень.

Замовлення просимо слати на понижчу адресу:

UKRAINSKA KNYHARNIA

516 Queen St. W.

TORONTO, ONT., CAN.